

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЛОБАЛЬНІ І РЕГІОНАЛЬНІ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів

Протокол № 6 від 30 грудня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Глобальні і регіональні системи безпеки
Викладач (-і)	Геник Микола Антонович
Контактний телефон викладача	+380957898986
Е-mail викладача	mykola.genyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/222397b0c394f775a450
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є теорія, історія, методологія та особливості функціонування систем глобальної і регіональної безпеки. Дисципліна «Глобальні і регіональні системи безпеки» є вибіркоким компонентом освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «бакалавр». Курс складається з двох змістовних модулів. Перший - присвячений вивченню принципів і закономірностей функціонування систем міжнародної безпеки та формування глобальних механізмів безпеки. Другий – реалізації регіональних систем безпеки та потенційним загрозам на міжнародній арені.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> викладання дисципліни є формування системних знань здобувачів у галузі міжнародних систем безпеки. Здобувач повинен засвоїти весь матеріал з курсу при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи, індивідуальної роботи, колоквиумів. Засвоїти важливі проблеми з курсу, вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності. <i>Завдання:</i> ознайомити здобувачів з основами міжнародної системи. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен <i>знати</i>: – основні компоненти міжнародної безпеки; – концептуальні підходи і методи аналізу глобальних і регіональних безпекових процесів; <i>вміти</i>: – застосовувати на практиці набуті знання з курсу «Глобальні і регіональні системи безпеки»; – орієнтуватися в проблемах міжнародної безпеки, – вміти аналізувати безпекові процеси в світі. <u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є опанування здобувачами понятійно-категоріальним апаратом «Глобальні і регіональні системи безпеки»; усвідомлення взаємопов'язаності безпекових процесів на міжнародній арені; з'ясування основ формування глобальних і регіональних систем безпеки, вміння проаналізувати основні моделі міжнародних відносин, структуру, функції та типологію міжнародних систем безпеки; озброїти здобувачів основами системного аналізу міжнародних процесів; ознайомлення з науковим інструментарієм дослідження динаміки трансформації систем безпеки.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність ІК-1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки. Загальні компетентності ЗК-1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	

СК-1. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК-4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні

Програмні результати навчання

РН-01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН-08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН-11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

РН-13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год
самостійна робота	60 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5	052 Політологія	3	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Методологічний аналіз співвідношення глобальної і регіональної безпеки	2	2	6
Тема 2. Правові механізми підтримання міжнародної безпеки	2	2	10
Тема 3. Спроби формування систем глобальної безпеки		4	10
Тема 4. Субрегіональні системи безпеки	2	2	6
Тема 5. Система безпеки в Європі	2	2	6
Тема 6. Контroversійні безпекові процеси в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні		2	6
Тема 7. Системи безпеки в регіоні Близького Сходу	2	2	10
Тема 8. Регіональні системи безпеки в Центральній-Східній Європі	2	2	6
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна	Структура розподілу балів передбачає:
----------	---------------------------------------

система оцінювання навчальної дисципліни	1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів; 2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру– 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення). 4) проходження тематичних тестів – 30 балів. Загальна кількість – 100 балів. <table><tr><th>Оцінка в балах</th><th>Оцінка в національній шкалі</th><th>Оцінка за шкалою ECTS</th><th>Оцінка за залік</th></tr><tr><td>90-100</td><td>відмінно</td><td>A</td><td rowspan="5">зараховано</td></tr><tr><td>80-89</td><td rowspan="2">добре</td><td>B</td></tr><tr><td>70-79</td><td>C</td></tr><tr><td>60-69</td><td rowspan="2">задовільно</td><td>D</td></tr><tr><td>50-59</td><td>E</td></tr><tr><td>26-49</td><td>незадовільно (з можливістю повторного складання)</td><td>FX</td><td rowspan="2">незараховано</td></tr><tr><td>1-25</td><td>незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</td><td>F</td></tr></table>	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік	90-100	відмінно	A	зараховано	80-89	добре	B	70-79	C	60-69	задовільно	D	50-59	E	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F
Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік																							
90-100	відмінно	A	зараховано																							
80-89	добре	B																								
70-79		C																								
60-69	задовільно	D																								
50-59		E																								
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано																							
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F																								
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль 2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо здобувач не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни. 3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів. Загальна кількість – 10 балів. Контрольна робота включає: • 2 теоретичні завдання (оцінюється по 5 балів кожне); Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання: 1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти. 5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; здобувач демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; узагальнення відсутні. 8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; здобувач розкриває історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на																									

	задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні. 13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; здобувач розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій. 18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; здобувач повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми. Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 грудня.
Семінарські заняття	Відвідування та активна участь здобувачів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 50 балів. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями: – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але

	припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені здобувачом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. Здобувач (-ка) допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль рівня знань та успішності здобувачів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється здобувачу в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.
7. Політика навчальної дисципліни	
<u>Політика курсу</u> полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути	

авторськими оригінальними.

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для здобувачів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності здобувача (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт –вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

- Андріянова Н. М. Аналіз змін у безпековому просторі Республіки Польща в період до і після вступу в НАТО. Гілея: науковий вісник. К., 2017. Вип. 122. С. 438-443.
- Воляннюк О. Загрози демократії в Європі: угорський прецедент. Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 140-159.
- Вонсович О. С. ОБСЄ як платформа для політичного діалогу з питань європейської безпеки // Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. 2015, Вип. 124. Vol. 1, С. 4-11.
- Вонсович О. С. «Гра м'язами» між Північною Кореєю та Сполученими Штатами Америки: наслідки для міжнародної безпеки. Гілея: науковий вісник. К., 2017. Вип. 126. С. 480-483.
- Вонсович О. С. «Мюнхенські підсумки» для європейської та міжнародної безпеки. Гілея: науковий вісник. К., 2017. Вип. 119. С. 380-383.
- Вонсович О. С. Вплив ісламського чинника на систему європейської безпеки. Гілея: науковий вісник. К., 2017. Вип. 122. С. 423-426.
- Вонсович О. С. Питання Єрусалиму: виклик регіональній безпеці. Гілея: науковий вісник. К., 2018. Вип. 131. С. 478-480.
- Вонсович О. С. Характерні особливості сучасного стану безпеки в Середземноморському регіоні. Гілея: науковий вісник. К., 2017. Вип. 124. С. 328-331.
- Геник М.А. Від Міжмор'я до НАТО: Еволюція системи міжнародної безпеки у Центральній Східній Європі у період трансформації. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна. № 760. Серія "Питання політології". - Вип. 9. Харків, 2007. С. 273-280.
- Геник М. Методологічні проблеми міждисциплінарних досліджень миру. Політичні дослідження, 2021, № 1, с. 8-21.
- Дмитренко М. Цивілізаційні виклики сучасності в контексті концепцій перевлаштування світу. Політичні дослідження, 2021, № 2, с. 150-169.
- Завада Я. І. Ядерна програма Ірану в контексті ірано-ізраїльських відносин "Гілея: науковий вісник": Збірник наукових праць. К., 2017. Випуск 126. С. 487- 491.
- Кобець Ю.В., Геник М.А. Політика безпеки і оборони ЄС: виклики для України в сучасних умовах. Національні інтереси України. 2025. № 2 (7). С. 1130-1142.
- Кондратенко О. Криза східного вектора зовнішньої політики України. Політичні дослідження,

2022, № 1 (3), с. 138-163.

- Котляр О. В. Виклики для НАТО на «північному фланзі»: російський фактор. Гілея: науковий вісник. К., 2019. Вип. 141 (№ 2) Ч. 3. С. 34-38.
- Майборода О. Політичний порядок у кризовому дискурсі (на прикладі транзитних суспільств). Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 7-25.
- Мудрицька К. О. Спільна політика безпеки і оборони: французьке бачення. Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. 2015, Вип. 124. Vol. 1, С. 44-54.
- Пашков В. Ядерне роззброєння як каталізатор українсько-американських відносин. Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 119-139.
- Пашков В. Ядерне роззброєння як каталізатор українсько-американських відносин. Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 119-139.
- Цирфа Ю., Дорошко М. Геополітичне позиціонування України та Польщі в Балтійсько-Чорноморському регіоні в контексті їх зовнішньополітичної ідентифікації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2024. Том 59, № 2. С. 11-16.
- Чередніченко А. Невизначений статус-кво як запорука миру в Тайванській протоці. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 525–531.
- Чу Ч. Геополітична підоснова стратегії «один пояс, один шлях» і його трансцендентність традиційної геополітики. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 57. С. 170-176.
- Шпанько М. Сирійська криза: локальний конфлікт чи системна війна? Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2024. Том 59, № 2. С. 53-57.
- Рижков М.М., Сябро А.І. Позиції держав Азійсько-Тихоокеанського регіону щодо ухвалення резолюцій з питань міжнародної інформаційної безпеки в рамках ООН. Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. 2019, Вип. 139. С.13-26.
- Семчинський К. В. Підвищення ефективності функціонування Ради Безпеки ООН в контексті російської агресії проти України. Гілея: науковий вісник. К., 2017. Вип. 118. С. 315-319.
- Слюсаренко І. Ю. Загрози міжнародній безпеці в нових геополітичних умовах. Гілея: науковий вісник. К., 2018. Вип. 138 (№ 11) Ч. 3. С. 30-34.
- Слюсаренко Ю. А. Правові засади співробітництва України та Європейського Союзу у сфері спільної безпекової та оборонної політики. Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. 2015, Вип. 124. Vol. 1, С. 94-101.
- Спиридонова К. О. Можливість забезпечення ОБСЄ регіональної безпеки після російської агресії в Україні. Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. 2015, Вип. 126. Vol. 1, С. 61-70.
- Ткач О. Згортання демократії як небезпека повернення до авторитаризму. Політичні дослідження, 2021, № 2, с. 170-185.
- Турияниця І. А. «ЛитПолУкрбриг» як прояв тактики «дрібних кроків» у безпековому співробітництві країн Міжмор'я. Гілея: науковий вісник. К., 2018. Вип. 131. С. 431-435.
- Шевченко О. В. Наукова думка про дослідження глобальних проблем людства. Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. 2018, Вип. 134. С. 27-40.
- Шевченко О. В. Проблема глобальної зміни клімату в контексті міжнародної безпеки. Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. 2017, Вип. 130. С. 24-38.
- Шевченко Ю. М. Аналіз Стратегічного огляду оборони та національної безпеки Франції 2017 у контексті нових викликів і загроз. Гілея: науковий вісник. К., 2018. Вип. 133. С. 294-297.
- Bernaś B.** Międzynarodowe stosunki polityczne / Skrypty Akademii Ekonomicznej imienia Oskara Langego we Wrocławiu. Wrocław, 1986. 149 s.
- Bernholz P.** The International Game of Power. Past, Present and Future / New Babylon. Studies in the Social Sciences. N 42. Berlin; New York; Amsterdam: Mouton Publisher, 1985. 218 p.
- Boucher D.** Political Theories of International Relations. From Thucydides to the Present. Oxford; New York: Oxford University Press, 1998. 443 p.
- Genyk M. The influence of Polish-Ukrainian reconciliation on security East Central European region. Newsletter of Precarpathian University. Political science / Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. - Ivano-Frankivsk: Issue 11. – 2017. – P.115-123.

- Frankel J.** International Relations in a Changing World / Fourth Edition. Oxford; New York: New York University Press, 1988. 243 p.
- Global Changes and Theoretical Challenges. Approaches to World Politics for the 1990s / Edited by **Ernst-Otto Czempiel, James N. Rosenau**. Toronto: Lexington Books, 1989. 317 p.
- Goldstein J.S.** International Relations. N.Y.: Harper Collins College Publishers, 1994. 599 p.
- Hall R.B.** Social constructs and international systems / National Collective Identity. N.Y.; Chichester: Columbia University Press, 1999. 397 p.
- Kennedy P.** The Rise and Fall of the Great Powers. Economic Change and the Military Conflict from 1500 to 2000. – London: Fontana Press, 1989. – 898 p.
- Les Nouvelles Relations Internationales. Pratiques et théories / Sous la direction de **Marie-Claude Smouts** / Références inédites. Paris: Presses de Sciences Po, 1998. 410 p.
- Lieber R.J.** No Common Power. Understanding International Relations / Third Edition. N.Y.: Harper Collins College Publishers, 1995. 386 p.
- Manchulenko O. G. The USA–Ukraine: prospects of security alliance (США–Україна: перспективи безпеки альянсу). Гілея: науковий вісник. К., 2017. Вип. 122. С. 414-416.
- Palczyński T.** Socjologia stosunków międzynarodowych. Zarys problematyki / Acta Academiae Modrebianae. Zeszyty naukowe. Nr. 1/2001. Kraków: Krakowska Szkoła Wyższa im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 2001. 314 s.
- Stosunki międzynarodowe / Praca zbiorowa pod red. **Włodzimierza Malendowskiego i Czesława Mojsiewicza**. Wrocław: Atla2, 2000. 648 s.
- Stosunki międzynarodowe. Geneza, struktura, dynamika / Pod redakcją naukową **Edwarda Haliżaka i Romana Kuźniara**. – Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2000. 587 s.

Микола Генік,
доцент кафедри
політичних інститутів та процесів